

Скиба Юлія

<https://orcid.org/0000-0001-9448-2511>

здобувачка третього (доктор філософії) рівня вищої освіти спеціальність «Хореографія» кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури та хореографії **Р. Ю. Кундис**
(м. Львів, Україна)

Каузальність хореографічно-режисерської творчості Віма Вандекейбуса

Досліджено передумови пластичного вираження та реалізації бельгійського хореографа Віма Вандекейбуса. Проаналізований філософський підхід митця сучасного танцю до роботи з тілом, простором та ідіомою руху. Визначено ключові елементи творчості Віма Вандекейбуса.

Ключові слова: Вім Вандекейбус, танець, митець, перформанс, танцювальна вистава, хореограф, танцювальна компанія, *Ultima Vez*, культура.

Постановка проблеми. Дивлячись на якісні хореографічні роботи постає питання – хто ж їх творець? Як йому вдається повсякчас доносити свою думку до глядача у такому особливому пластичному ключі. Досліджуючи життєвий шлях даного хореографа-режисера ми дізнаємося зміст закладених сенсів у його творіннях.

Метою статті є дослідження творчої причинності та шляху вагомої постаті сучасного танцю Віма Вандекейбуса.

Аналіз досліджень. Дану тему досліджували журналістка, мистецтвознавець, культуролог Ніна Кудякова, доктор мистецтвознавства Світлана Наборщикова, кандидат культурології Наталя Курюмова. Дана постать є популярною у танцювальному світі, тож і досліджень існує достатня кількість.

Виклад основного матеріалу. Вім Вандекейбус з'явився на світ 1963 року, збагатившись життєвим досвідом став бельгійським хореографом, режисером та фотографом. Заснована ним компанія *Ultima Vez* знаходиться в Брюсселі [3]. Разом із Яном Фабром, Аленом Плателом та Анною Терезою Де Кірсмакер Вім Вандекейбус підтримував Фламандську хвилю в сучасному танці у вісімдесятих

роках [7]. Цей митець нашої сучасності зробив понад тридцять міжнародних танцювальних і театральних постановок та майже стільки ж фільмів а також відеоробіт [1].

Закінчивши середню школу, Вім короткий проміжок часу вивчав психологію в КУ Левені, Бельгія. Але згодом, все ж таки, вирішив піти своїм шляхом. Після семінару з режисером Полом Пейскенсом Вандекейбус серйозно зацікавився театром. Паралельно втілюючи в життя різні танцювальні майстер-класи, переважно з сучасного танцю а також зосередився на кіно та фотографії.

Після прослуховування для постановки Яна Фабра «The power of theatrical madnes» у 1985 році Вім Вандекейбус два роки подорожував з виставою по світу як один із двох оголених королів [4].

У 1986 році Вім виїжджає на деякий час до Мадриду із групою танцівників початківців, для роботи над своїм першим перформансом та заснуванням власної компанії Ultima Vez [3].

Прем'єра його першої роботи «What the Body does Not Remember» відбулася в червні 1987 року в Гарлемі, Нідерландах. Вім Вандекейбус, залишив численну аудиторію ентузіастів міжнародного танцю без слів від здивування від представленого матеріалу, музику для якого створили Тьєррі Де Мей та Пітер Вермеерш [7]. В 1988 році вистава отримала премію Бессі в Нью-Йорку [8].

Хоча почерк Вандекейбуса передусім полягає у фізичному матеріалі, ранні вистави Ultima Vez вже виявляють елементарні обриси розповіді. Вім часто прагнув співпрацювати з іншими художниками, танцівниками, виконавцями різного віку та з різних професій [1].

Пошуки Вандекейбуса нового та інноваційного є постійною справою у його творчості, та впродовж своїх різноманітних постановок він завжди залишався вірним ідіомі руху. Ключовими

мал 1. Photo by Danny Willems

елементами його творчості є напруженість і конфлікт, роздвоєність тіла та розуму, ризику та пориви, а також фізичність, пристрась, інтуїція та інстинкт. Однак у кожному його творінні складові елементи втілюються по-різному [5].

Робота Вандекейбуса характеризується повтореннями одного і того ж питання в різних інтерпритаціях: «як людина реагує на екстремальні ситуації?» У даному контексті Вім надає особливого значення тому, що називає «моментом катастрофи» – що за іронією долі не перешкоджає включенню у його творчість грайливості, гумору та навіть жартівливої легкодущності.

У виставах Вандекейбуса раннього періоду текст та історія були повністю підпорядковані тілам та їх імпульсам руху як фрагментарний матеріал. Протягом багатьох років Вім сформував стиль оповіді, який представляє цілісні байки широкого масштабу, не рідко обертаючись навколо спільноти, окремих людей та конфліктів.

Вім інтерпритував давно існуючі трагедії Евріпіда та Декорта, а також співпрацював із сучасними авторами, такими як Барт Мойлеман, Пітер Верхельст і Пітер де Байссер. Його нещодавні роботи, такі як «Mockumentary of a Contemporary Savior» та «TrapTown», виявляють всеохоплюючу тривогу митця щодо поточного політичного стану глобальних справ [6;9].

На запитання: «Яка з ваших останніх вистав вам більше подобається?» Вім говорить що це досить складне запитання, так як він має близько 32 постановок, вдосталь вистав і те, про що він думав раніше, вже відрізняється від того, про що думає наразі, тому остання постановка подобається йому найбільше додаючи: «Всі мої постановки різні – деякі більш театральні, інші більш танцювальні, я завжди співпрацюю з новими людьми, внаслідок чого всі постановки такі різні» [2].

На сьогодні Вім Вандекейбус як творець більше зацікавлений не конкретно в танці, а саме в загальному почутті, яке він може викликати у глядача. А танець є для нього посередником, нарівні з театральними та кінематографічними елементами, звуками, музикою. Початкова задумка Віма – не створювати хореографію, а створювати перфоманс. І в Нью-Йорку здобутий приз «Bessie Awards» за прорив в області хореографії, є доказом використання

дієвих інструментів у створенні свого мистецтва в якому до сих пір Вандекейбус використовує танець як інструмент, у розкритті змісту.

Назва компанії *Ultima Vez* в перекладі звучить як – останній раз. Ще будучи в Іспанії даючи майстер-класи присвячені тому, як рухи залежать від рефлексів в моменті присутності, Вандекейбус працював з інстинктами, з тим, що відбувається тут і зараз. Тому і вклав у назву компанії зміст – що кожен момент може бути останнім та повинен бути останнім – не так як ти жив до цього або грав на сцені до цього.

Саме темперамент Віма приваблює ризик, як емоційний так і фізичний, у концептуальність його робіт. За словами Вандекейбуса, завдяки цьому аспекту все стає більш живим довкола.

Для цього митця завжди було важливо знаходити нові шляхи. Спектаклі змінилися за останні п'ять років, ще й з фінансових причин. Роботи починалися з ідеї, яка з'являлася у Віма. Єдині два тексти, за якими був створений матеріал, це «*Oedipus*» Софокла був переписаний Жаном Декортом – єдина постановка «*Oedipus*», заснована на двох текстах. Та зазвичай все ж початковою точкою створення було дослідження. У цього хореографа – режисера вдалося колаборацій з музикантами, танцівниками та акторами, та є безліч тих з ким він хоче співпрацювати у майбутньому [2].

Кожен виступ Вандекейбуса є маркером у його пошуках нових форм: «Ось чому я іноді роблю екстремальний музичний перформанс «*Nieuw Zwart*», а потім будує проект на досвіді однієї людини – «*Monkey Sandwich*», а потім знаходжу тему в класичній міфології «*Oedip*», «*Bêt noir*» чи «*Die Bakchen*» або працюю з аналітичним твором, у якому театральність відіграє важливу роль до прикладу – «*Conversation with a Demon*» [2].

Висновок. Вандекейбус зміг створити багатий і різноманітний творчий дім, який відомий не лише вдома, а й на міжнародному рівні Постановки Віма Вандекейбуса залишаються енергією самого тіла і на сьогодні. А причинність вираженої творчості Віма Вандекейбуса полягає саме в його світобаченні та життєво – творчому досвіді. Адже через свою призму бачення та світосприйняття він ідентифікує взаємодію з цим світом по - своєму, вливаючи всі змісти у авторські роботи та танцювально-режисерську енергію взаємодії з навколишнім.

Список використаних джерел:

1. Jonck, Pieter «The Rage of Staging» Pieter Jonck. Lannoo. 2016 year.
2. Інтерв'ю Ніни Кудякової. Фестиваль «Open Look» 2017 рік. – URL: <http://dozado.ru/wim-vandekeybus-interview/> (дата звернення: 09. 04. 2021).
3. Офіційний сайт компанії Ultima Vez – URL: <http://www.ultimavez.com/en/ultima-vez-wim-vandekeybus> (дата звернення: 01. 04. 2021).
4. Тизер вистави Віма Вандекейбуса, компанії Ultima Vez «Сила театрального безумства» – URL: <https://www.troubleyn.be /eng/performances/the-power-of-theatrical-madness> (дата звернення: 24. 04. 2021).
5. «BALLET 2000» English edition the international dance Magazine – URL: <https://pocketmags.com/eu/ballet2000-english-edition-magazine/ballet2000-n259#> (дата звернення: 21. 04. 2021).
6. Clip of the «Trap Town» by Wim Vandekeybus / Ultima Vez. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5A71s7D5sCY> (дата звернення: 18. 04. 2021).
7. Pascal Gielen, Rudi Laermans «The Flemish wave: myth and reality» Gielen Pascal, Laermans Rudi. Carnet. 1999 year – URL: http://sarma.be/docs/1283?fbclid=IwAR2EePLLGnh4RTS:JvPuLIBBCh6KDM3v05rYAcE1df7fygn9b804sS_uRf4I (дата звернення: 15. 04. 2021).
8. The New York dance and performance awards – URL: <https://www.lannoo.be/sites/default/files/books/issuu/9789401434713.pdf> (дата звернення: 22. 04. 2021).
9. Wim Vandekeybus / Ultima Vez «Mockumentary of a Contemporary Saviour» – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4y7IC14ogYI&t=73s> (дата звернення: 12. 04. 2021).

* * *